
DICHTERBIJ

Perfekte oplossingen bestaan niet- perfecte problemen evenmin

Gerard Lohuis

Sinds enkele jaren mogen we in de psychische volksgezondheid werken met een systeem waarin het stellen van een diagnose en het maken van een behandelplan op basis van die diagnose, het uitgangspunt zijn. In vakjargon heet dit de DBC (Diagnose-BehandelCombinatie). Op zich klinkt dat logisch: je kijkt wat er aan de hand is en gaat op basis daarvan iets doen. Duidelijker en eenvoudiger kan het niet. Bovendien kan de betaler van de zorg, in dit geval de ziektekostenverzekeraar, voor de cliënten zorg inkopen en denkt hij door te onderhandelen met verschillende zorgaanbieders, de goedkoopste zorg in te kunnen kopen. Was het maar zo simpel. Helaas is het in de geestelijke gezondheidszorg nog lang niet zo ver dat de oorzaak van de ziekte of het probleem eenduidig te verklaren is en zijn de diagnoses niet meer dan een opsomming van symptomen die bij elkaar passen. Hiermee proberen we als behandelaren een taal te ontwikkelen en behandelmethoden te ontwikkelen die voor die bundeling van symptomen van toepassing zijn. Tot op zekere hoogte zijn daar passende behandelmethoden uit naar voren gekomen. Maar hoe kunnen we dan verklaren dat twee mensen die dezelfde depressieve symptomen hebben, verschillend reageren op de aangeboden medicijnen? Om de simpele reden dat de diagnose niets verklaart en alleen maar een soort KPN-bundel is van symptomen die bij elkaar blijken te horen (u kent dat wel uit het reclamespotje: de bedrijfsbundel oftewel de "buffel"). Was het maar zo simpel. Om de eenvoudige reden dat mensen niet gelijk zijn en we als behandelaar bij iedere behandeling goed moeten kijken welke oplossing mogelijk is, of niet. Soms is iets ook niet te veranderen, welke diagnose er ook op geplakt wordt en zal iemand moeten leren omgaan met een beperking. Persoonlijk hecht ik dan ook meer aan een hulpverlener met een open geest, dan een hulpverlener die goed is in het klakkeloos toepassen van een DBC, onder collega's ook wel schertsend de DB-illiesering genoemd. De Wereld Gezondheidsorganisatie is overigens al langere tijd overtuigd van het feit dat de allerbelangrijkste factor bij psychische problemen, de sociale ontwrichting is. Dus niet de diagnose op zich is bepalend maar de gevolgen van de psychische problematiek. Wellicht denkt u nu dat het verhaal een pleidooi is om de DBC af te schaffen. Integendeel. Het is een pleidooi om verstandig om te gaan met het inzetten van een behandeling. Dat mag nooit vanuit het simpele idee dat een diagnose (de GGZ-buffel) bepaalt wat er moet gebeuren. Om de simpele reden dat geen enkele diagnose wetenschappelijk houdbaar is en niet meer is dan een afspraak om bepaalde symptomen bij elkaar te zetten. Dus geen enkele behandeling vloeit logisch voort uit de diagnose. Voor een behandeling is de cliëntrichtinggevend. Hoe iemand leeft, binnen welke gemeenschap, met welke persoonlijke waarden, met een eigen karakter en eigen overtuiging, etc. Dat pleit voor een complexe benadering en niet een gestandaardiseerde DBC- benadering.

Omdat problemen nu eenmaal niet eenvoudig zijn en we niet moeten proberen de oplossingen dat wel te laten zijn. Dus ziektekostenverzekeraars en behandelinstututen: een open geest en een aanpak die recht doet aan de complexiteit van mensen en problemen, is hier op zijn plaats. Jammer voor de huidige DBC-systematiek, want ook die verdient beter.

Het idee er achter is goed, maar ook hier is het idee dat de diagnose bepalend is voor de behandeling en dat is niet logisch. Ook hier is een open en creatieve geest op zijn plaats omdat perfecte problemen en perfecte oplossingen nu eenmaal niet bestaan.

Gekker wordt het wanneer de DBC nodig is om überhaupt iemand te mogen behandelen. Dat is de wereld op zijn kop. Soms weet je als hulpverlener echt niet wat er aan de hand is en is langer onderzoek nodig voordat de behandeling kan starten. Maar dat kan niet want om iemand langer te kunnen zien of behandelen, moet er een diagnose worden gesteld. Dus wordt er een diagnose gesteld, of die juist is of niet, om aan de slag te kunnen. Nog gekker wordt het wanneer de ziektekostenverzekeraar bepaalt bij welke diagnose een bepaalde behandeling hoort, want zo lang wij het als hulpverlener niet weten, plakken we er graag de duurste diagnose op zodat we er zeker van zijn dat we onze cliënt kunnen helpen. En straks breekt de pleuris uit wanneer een DBC wordt gebruikt om iemand al dan niet een verzekering te laten afsluiten, een hypotheek verstrekt te krijgen. Er zijn nu al vele collega's die weigeren aan het ziekenfonds deze diagnose door te geven uit angst te privacy te schenden en de maatschappelijke mogelijkheden voor de cliënt te beperken.

Kijk, het perfecte probleem bestaat niet, de perfecte oplossing al helemaal niet. Misschien wordt het weer tijd voor een open, creatieve geest die niet uitgaat van de perfectie maar doet wat er volgens de menselijke maat moet gebeuren.

Denk aan omdenken

Gerard Lohuis

We leven in een regelmaatschappij. Wanneer we een probleem signaleren of wanneer er iets verkeerd gaat, proberen we daar van te leren en het anders te doen. Of dat anders doen altijd tot verbeteringen leidt, is nog maar de vraag. Zo weten we dat er steeds meer kinderen zijn die op school moeite hebben om mee te komen. Jaren hebben we ze in een aparte school, de LOM of ZMLK-school, opgevangen zodat ze meer aandacht kregen en niet te lijden hadden onder de druk van het presteren van kinderen die sneller kunnen leren. Dat idee bleek later toch niet zo te bevallen waarop we de kinderen op de gewone school terug lieten keren en ze 'een rugzakje' meekregen. De school krijgt extra geld zodat ze meer tijd aan ondersteuning en begeleiding kunnen bieden. Of dit beter werkt, zal moeten blijken, maar ook nu al worden er geluiden gehoord dat het niet alleen rozengeur en maneschijn is voor deze kinderen. Het zal vermoedelijk niet lang meer duren of er worden weer veranderingen voorgesteld en zal het weer anders opgelost gaan worden. We doen ons best maar of het helpt... en of geld de oplossing zal bewerkstelligen? Misschien moeten we het probleem eens anders bekijken en het niet langer als een probleem zien. Een probleem is niets anders dan een opvatting over hoe iets moet zijn en de werkelijkheid die daar niet mee in overeenstemming is. Hoe komt het toch dat er steeds meer kinderen worden gesignaleerd die problemen hebben? Zou het kunnen zijn dat het verstrekken van extra geld om deze kinderen op een gewone school te plaatsen het probleem veroorzaakt? De school wil extra geld want dan kunnen er extra mensen ingezet worden om de kinderen te helpen. Maar dan is het nodig dat kinderen die een beetje problematisch zijn eerst gediagnosticeerd worden. Gevolg: we gaan kinderen met moeilijk of onangepast gedrag als een probleem zien, zorgen dat er een deskundige bijkomt die er een diagnose opplakt zodat school extra begeleiding kan 'inkopen'.

In deze redenering is de oplossing, extra geld, mede de veroorzaker van de problemen. Een beetje omdenken zou hierbij kunnen helpen. Het probleem kan ook aangepakt worden door leraren die er wel in slagen om dezelfde kinderen zonder extra potje geld te helpen. Er zijn leraren die vinden dat kinderen er gewoon bij horen en doen extra moeite om dit te realiseren. Hierbij spreekt het hart en niet het geld. Zo zorgde een leraar er voor dat het aantal ADHD-kinderen ´af nam´ door na schooltijd sportactiviteiten te organiseren. Dat wil niet zeggen dat alle kinderen daar baat bij hebben. Een aantal heeft zeker baat bij een goede diagnose en behandeling of extra hulp. Maar velen kunnen ook anders geholpen worden door in een bredere context naar het probleem te kijken.

Zo zijn we zelf vele jaren geleden begonnen met ´bemoeizorg´ omdat de reguliere instellingen deze cliënten niet hielpen omdat ze niet met de hulpvraag naar de instelling toe kwamen of helemaal geen hulpvraag stelden. Door ze actief te benaderen of ze thuis op te zoeken, waren velen wel bereid om hulp te accepteren. Uiteindelijk is deze hulp tot stand gekomen omdat we vonden dat deze mensen recht op hulp hebben en dat de organisatie onderdeel van het probleem was geworden door deze mensen buiten te sluiten. Hier hielp het om de techniek van het omdenken toe te passen. Door anders tegen het probleem aan te kijken, kunnen er oplossingen ontstaan die anders niet mogelijk zijn. Hierbij sprak de passie van de hulpverleners die het niet accepteerden dat er mensen buiten de boot waren gevallen en zich net als de leraar met zijn sportactiviteiten, op zoek gingen naar andere oplossingen.

Het kost me moeite om niet te denken dat we in onze samenleving doordrenkt zijn van iets willen regelen en er extra geld voor vragen om problemen op te lossen. We zien het probleem, willen het oplossen en het antwoord is extra geld. Zonder geld, zonder diagnose, zonder deskundige professional, zonder het goed geregeld te hebben, kan er nog weinig opgelost worden. We zijn haastig, willen het regelen en zijn daardoor zonder het te willen onderdeel van het probleem geworden. Misschien hebben we het met elkaar nodeloos ingewikkeld gemaakt en vallen daardoor steeds meer mensen buiten de boot. En om ze weer binnen boord te halen, hebben we van alles uit de kast gehaald om het werkelijke probleem toe te dekken. En het paard staat achter de wagen toe te kijken en begrijpt niet waar het heen moet.